

Юлія Гаркавенко

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

Дніпровський національний університет

імені Олеся Гончара,

Дніпро, Україна

ORCID: 0000-0003-1257-9868

КОНЦЕПТ «УКРАЇНСЬКА КНИГА» У ДИСКУРСІ ВИДАННЯ THE GUARDIAN У КОНТЕКСТІ МЕДІАРЕЦЕПЦІЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

У дискурсі британського видання *The Guardian* тема українських книжок та авторів нерозривно пов'язана з темою війни. Цей зв'язок реалізується через два ключові аспекти: перший – функціональна роль літератури як засобу опору, культурного збереження та психологічної підтримки в умовах війни; другий – рефлексія жорстокої реальності війни, що відображається у творчості сучасних українських письменників. Таким чином, українська література постає не лише як художній феномен, але й як потужний культурний голос, що формує міжнародне розуміння українського досвіду боротьби.

Публікації про українську культуру, зокрема про літературу, у впливових міжнародних виданнях, таких як *The Guardian*, відіграють важливу роль у формуванні глобального образу України. У контексті повномасштабної війни ця роль стає ще більш значущою, оскільки тексти українських авторів не лише інформують, але й створюють символічне поле для розуміння української стійкості та культурної самобутності.

Водночас функції української книги значно розширилися: література перетворилася на інструмент супротиву, культурної дипломатії та навіть фізичного захисту – бар'єр проти ворожих атак. Цей феномен ілюструє ситуація, описана в статті «Книжки проти бомб: як українці використовують літературу, щоб протистояти», де урбаніст Лев Шевченко сфотографував, як його сусіди у спальному районі Києва укріпили вікна стосами книжок [2]. У матеріалі зазначено: «Зараз немає часу читати, але книжки все ще можуть стати в нагоді» [2].

Воєнний контекст, що супроводжує висвітлення української книги у матеріалах *The Guardian*, активно формується через використання специфічних конотацій, які безпосередньо апелюють до реалій повномасштабного вторгнення. Такі лексичні елементи, як «військовий літак» (*The Guardian*), «повномасштабна атака» (*The Guardian*), «ракети» (*The Guardian*), «руйнування житлових будинків» (*The Guardian*) та інші не лише

відображають фізичну агресію, але й створюють символічний простір, у якому українська книга постає певним культурним феноменом та маркером національного опору, що підкреслює її роль як інструменту протистояння агресії і збереження національної ідентичності.

Політичний контекст висвітлення української книги у матеріалах *The Guardian* виражається через акцент на ключових подіях, що формують сучасну геополітичну реальність. Серед таких подій – «ескалація війни Росії проти України» [1], «анексія Криму у 2014 році» та «вторгнення Росії в Україну» [2]. Ці історичні віхи використовуються як точки відліку для контекстуалізації української літератури, що перетворює книгу на символ глобального політичного меседжу, підкреслюючи її роль у міжнародному культурному діалозі.

Соціальний контекст висвітлення української книги у матеріалах *The Guardian* формується через використання лексичних конструкцій, що відображають гуманітарні наслідки війни та зміну соціальної структури українського суспільства: «внутрішньо переміщена особа» (*The Guardian*), «евакуація в безпечніше місце» (*The Guardian*) та «тимчасова домівка» (*The Guardian*), що підкреслюють травматичний досвід вимушених переселень, втрату рідного дому та пошук безпеки. Для багатьох людей, а особливо дітей, які вимушено перемістилися в межах країни або виїхали за кордон, українська книга стала важливим інструментом соціальної адаптації, підтримки психологічної стійкості та збереження культурної ідентичності. Так само книги допомагали в перші дні війни і продовжують супроводжувати багатьох українців в укриттях під час обстрілів, стаючи символічними «острівцями» стабільності та зв'язку з рідною культурою.

Традиційно видання *The Guardian* формує культурні орієнтири для своїх читачів через рекомендаційні списки літератури, які покликані сприяти глибшому розумінню історичних, політичних і соціальних контекстів сучасних подій. У випадку української книги, такі списки відіграють важливу роль у популяризації національної літератури та формуванні глобального уявлення про Україну. Зокрема, у статті «Книжки проти бомб: як українці використовують літературу, щоб протистояти», серед рекомендованих творів згадуються «Сірі бджоли» Андрія Куркова («Grey Bees») та «Інтернат» Сергія Жадана («The Orphanage») – книги, що відображають складні теми війни, втрат та психологічної травми [2]. Такі топи допомагають закордонній аудиторії не лише усвідомити масштаби трагедії, але й відчути культурну та емоційну глибину українського досвіду, що сприяє формуванню більш цілісного уявлення про українське суспільство в умовах війни.

Водночас ці книги стають джерелом гетеростереотипізації України у британському масмедійному дискурсі, створюючи уявлення про країну, засноване на вузько сфокусованих образах війни, страждань та трагедії, що часто закріплюється далеко за межами медійного простору – у широкому соціальному контексті.

Репрезентація жіночих образів у сучасній українській літературі, висвітлена на сторінках *The Guardian*, відображає складні соціальні, культурні та психологічні виклики, з якими стикаються жінки в умовах війни. Також велику увагу у матеріалах видання приділяють досвіду українських письменників, які безпосередньо долучилися до захисту своєї країни, обравши не лише перо, але й зброю як інструмент боротьби.

Аналіз матеріалів *The Guardian* показує, що концепт «українська книга» в умовах повномасштабної війни зазнав значної трансформації, перетворившись із суто культурного феномену на символ національного спротиву, культурної дипломатії та навіть фізичного захисту. Українська література у британському масмедійному дискурсі стає інструментом комунікації, який не лише передає історичні, політичні та соціальні контексти, але й виконує роль символічного бар'єра між культурою опору та агресією.

Список використаної літератури та джерел

1. Creamer E. Five of the best recent books from Ukraine. *The Guardian*. – 2024. 8 лютого. URL : <https://www.theguardian.com/books/2024/feb/08/five-of-the-best-recent-books-from-ukraine> (дата звернення: 15.05.2025).
2. Sergatskova K. Books against bombs: how Ukrainians are using literature to fight back. *The Guardian*. 2022. 10 березня. URL : <https://www.theguardian.com/books/2022/mar/10/books-against-bombs-how-ukrainians-are-using-literature-to-fight-back> (дата звернення: 15.05.2025).